

sun'î tezahürat ve âfeti tedavi etmek icabeder.

Bundan başka uyuza yakalanan kimsenin bulunduğu yerde âile efradından, arkadaşlarından yakalanmış kimseler varsa onlar da aynı şekilde tedavi edilecektir. Yoksa hastalığın tedavisi güçleşir. Her halde vaktinde doktora muraacaat eden ve hekimin nasihat ve tavsiyesine riayet eden kimseler hastalıklarını kolaylıkla üzerlerinden atabilirler.

Uyuzun mevzîî tedavisi şu şekilde yapılır :

1 — Evvelâ âdi sabunla hamamda veya evde sıcak su ile bir çarek saat yıkanılır,

2 — Bilahare 15 dakika Arap-sabun ile vücudün boyundan aşağı kısımlarına Frikisyon yapılarak uyuzun yerleştiği mahallere Arap sabununu güzelce sürerek yıkanılır.

3 — Bundan sonra bir çarek saat kadar da boyundan aşağı vücudün her tarafına kükürt merhemini masaj yaparak sürmeli ve artık bu merhem üzerine su dökünmeksizin hamama götürülen temiz çamaşırı merhemli vücuda geymelidir. Aynı akşam yatarken artan

kükürt merhemi tekrar vücade sürülür, bu defa da kirlenmiş yatak takımları, çarşaf ve örtüleri kaldırılarak yıkanmış, temizleri konarak yatağa yatılır. Bu suretle temiz çamaşır ve temiz yatak takımı ile birlikte kükürt merhemi sürmüş vücudu iki gün bu şekilde bıraktıktan sonra üçüncü günü yeniden âdi sabunla bir temizlik hamamı yapmakla hastalık tamamen geçmiş sayılır. Bazı kerre cild üzerinde hafif bir teharrüş ve kızartı kalırsa da bu da ya bir kremle veya birkaç gün nişasta banyosu ile geçer, kaybolur.

Sevgili Yurddaşlarım :

Uyuz hastalığı diğer cild hastalıklarına yol açan pek kaşıntılı ve maskeli sun'î bir cild hastalığı bulunması vaktinde erken hekime muraacaat ederek temiz ve lekesiz vücudlerinizi, cildlerinizi tehlikeli ve karışık ihtilatlara maruz buldurmaktan koruyunuz, bu önemli vazifeyi yapmakla cemiyetin ve sevgili yurdumuzun da sıhhatini korumuş olursunuz.

Cild, Saç ve Zübrevî
Hastalıklar Mütchassısı
Dr. Tefvik Berkol

MES'UL MÜDÜR : Dr. PERTEV KALELİOĞLU

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat
komitesi çıkarır

YIL : 4. SAYI : 34 - 35.

1 Şubat - Mart 1942

Basıldığı yer : Çorum Vllâyet Matbaası

ÇORUMLU

Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat
komitesi çıkarır

Yıl: 4.

1 Şubat - Mart 1942

Sayı: 34-35

İÇİNDEKİLER

		Sabite
1 — Alaca Hüyük müzesi	Hâmit Koşay	1043
2 — Çorumda benimsenen bazı kelimeler.	İ. Sabuncuoğlu	1047
3 — Osmanoğlu âşık ve şair Kadir Uslu	Sıtkı Aktan	1051
4 — Çorum halayına dair	K. Terlemezoğlu	1058
5 — Halk şiirine dönüş	H. A. Ercan	1060
6 — Leylâ «şiir»	H. A. Ercan	1062
7 — Zührevî hastalıkları.	Dr. Tevfik Berkol	1063
8 — Perişan «şiir»	Kemal Sayın	1068
9 — Çorumda söylenen ata sözleri	Eşref Ertekin	1070
10 — İztirap «şiir»	Sıtkı Aktan	1074
11 — Çorumlu Maniler.	Eşref Ertekin	1075
12 — Halk ağzından derlemeler	»	1078
13 — Saçların kepeklenmesi ve tedavisi	Dr. Tevfik Berkol	1079

Alaca - Hüyük Müzesi

Hâmid KOŞAY

Bir çok kasaba ve hatta şehirlerimizde müze yokken 80 haneli ve ilkokulu henüz yeni yapılmakta olan bir köyde niçin müze kurulmuştur? Başta bu soruyu cevapsız bırakmamak yerinde olur.

Türk Tarih Kurumu'nun 1935 tenberi yaptırdığı sistemli kazılar sayesinde Alaca kazasına nisbetle Hüyük'ün şöhretli yurd sınırlarını çoktan aşmıştır. Anadolunun tarih ve kültür tarihini aydınlatmak için bir asırdan beri yapılan kazılar arasında kültür katlarını tesbit bakımından Troya, Alışar ve Alaca - Hüyük temayüz

eder. Bu kazılar sayesinde Anadoluda gelüb geçen ve medeniyet kuran kavimlerin üst üste yığılı bıraktıkları kültür katları tabağı bir kitap yaprağı gibi açılmış ve bu üç yer diğer kazılar için âdeta bir ölçü olmuştur.

Alaca - Hüyük'te 1936 kazı mevsiminde 13 metre 80 santim derinliğine kadar yapılan tabaka kazısında üst üste konan çerçevesel tarzında 14 yapı katı tesbit edildi. Bunu dört kültür devresine ayırarak mütalea mümkündür:

Birinci kat Frikyalı'lara aittir; milattan önce (700 - 1200) ikinci, üçüncü ve dördüncü katlar

Eti'lere aiddir. Milattan önce (1200 - 2000) ikinci ve üçüncü katlarda üst üste iki büyük mabed veya saray bulunmaktadır ve bu devir Boğaz köye tekabül eder.

Beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci yapı katlarına bakır devri adı verilmektedir. Zira bu devre, hususî elle yapılmış çanak, çömleklerle birlikte bilhassa bakır âletler hakimdir. (Milattan önce üçüncü bin).

Dokuzdan on dördüncü kata kadar 5 yapı katı da Kalkolitik = taş - bakır devrine isabet eder. Ondan sonra anatoprak gelmektedir.

Hüyükte henüz Neolitik veya Leolitik çağı izleri bulunmamıştır. Alaca - Hüyük'ün kazısının en önemli neticelerinden biri bu çağlara ait bütün maddî kültür belgelerinin (taş, çanak, çömlek, madenî âlet, edevat, kemik ve saire) dikkatle toplanmış ve tedkika hazır bulundurulmuş olmasındadır. Fakat Trovanın hazinelerini çoktan gölgede bırakan ve zenginlikte Sümerdeki Ur kazısı ile mukayese imkânı veren bakır devrine âid zengin kült eşyanın bakır devrindeki hükümdar ailesi mezarlarında bulunması ilim âleminin dikkatini Hüyük'e çekmiş, bu

sayede Eti'lerden önce Anadolu'da çok yüksek bir medeniyetin olduğu meydana çıkmıştır.

Bu medeniyet bir taraftan Sümer, diğer taraftan Asyanın Preskitik ve dolayısıyla eski Türklerin hamil oldukları medeniyet çevresi ile ilgili görülmektedir.

Alaca - Hüyük 1941 mevsiminde çivi yazılarında adı geçen ve Eti hükümdarı üçüncü Hattuşil ile Mısır hükümdarı arasında muhaberele vesile teşkil eden fakat henüz elde edilmemiş olan Eti demiri, yarı mamul olarak, depo halinde (yüz kilodan fazla) mabed divarları altında bulunmuştur. Fakat bakır devri hükümdar mezarlarında ve zinet eşyası olarak az miktarda işlenmiş demir bulunmuştur. Madencilik tarihi bakımından bunun önemi büyüktür. (Orta Eti katında)

Hiyeroglif yazılı mühürler, mühür baskı izleri ve ilk çivi yazılı tablet elde edilmiştir. Hüyükte, Boğaz köyde olduğu gibi çivi yazılı vesikaları havi bir kütüphaneye veya deponun bulunacağına şüphe yoktur.

Hüyük'te bulunan kıymetli vesikalar halen Ankara Etnoğrafya müzesine nakledilmiş bulunmaktadır. Ancak tonlarla hesap edile-

bilen ve ilim için değeri bulunan vesikaları kurtarmak kasdile Türk Tarih Kurumu mahallî bir müze kurmuş ve bu eserlerle mükerrer eserler camekânlarda teşhir edilmiştir. Hususî bir camekânda Hüyük mevzuu üzerine muhtelif dillerde yazılan eserler teşhir edilmiş bulunmaktadır.

Muhitinden ayrılan eserler değerlerinden bir hayli kaybettikleri için kısmen olsun bulunan vesikaların yerinde teşhiri ilmî icaplarına uygundur. İkinci cihan harbinden sonra Turizm yurdumuzda ayrı bir sanayi halinde inkişaf bulduğu ve yorulan insanlık sınırlarını dinlendirmek istediği zaman orta Anadolu'da Boğaz köyle beraber Hüyük ihmal edilmez uğraklardan biri olacaktır.

Müzeler halk terbiyesinin bir vasıtası ve zahiren hocasız bir okul olduğu için Hüyük müzesinin pedagoji bakımından da önemi büyüktür. Burada eserler camekânlara konurken bulunuş şartlarını gösteren kroki, plan, büyütülmüş fotoğraf, mukayeseli bir tarzda devirlerini gösterir tablolar ihmal edilmemiştir. Kıymetli güneş kurslarının aynen modelleri konmak suretile tesirin tam ve eksiksiz olmasına özenilmiştir.

Bazı kazılarda iktisad için çıkan toprakların uzaklaştırılacağı yerde yakına atıldığı veyahud çukurların geri doldurulduğu görülmektedir. Hüyükte imkân derecesinde kazı alanının açık bir müze halinde bırakılmasına önem verilmekte ve Türk Tarih Kurumu tarafından maddî fedakârlık esirgenmemektedir.

**

Halkımızın bu günkü maddî ve manevî kültürü ile eski kültürler arasında münasebetler bariz olduğu için kazı heyeti etnoğrafi ve folklor araştırmalarını ihmal etmemiştir. Yakında basılacak olan Alaca - Hüyük maddî kültür ve albüminin birinci cildinde yapı, çiftçilik dirimi, ev eşyası, Bayan Zehra Örnek tarafından hazırlanan ikinci ve üçüncü cildlerin örgü motifleri üzerinde durulmuştur.

**

Türk Tarih Kurumu Boğazköyde Yazılıkaya Eti açık mabedi yanına bir bekçi evi yaptırmak suretile yurdumuzun bu en önemli anıtının korunmasını emniyet altına almış bulunmaktadır.

Hulâsa Alaba - Hüyük müzesi ilmî, terbiyevî ve turistik amaçlar-

dan mülhem bir düşünüş ve görüşün tehakkuk etmiş şeklidir. Önemli bütün kazı yerlerinde bu tarz müesseselerin kurulması, öğren yerlerinin tanzim olunarak açık müze haline konması, henüz ayakta duran anıtların korunması, kılavuz kitapların neşri, sanat duygusunu yükseltecek model ve

resimlerin ucuz satışa çıkarılması, yurdun arkeoloji haritasının tanzimi, eski eserlerin tasnif ve tescili ve saire Maarif Vekilliğinin önem vererek üzerinde durduğu meseleleri teşkil etmektedir.

Maarif Vekilliği Müzeler Md.
Alaca - Hüyük kazısı Müdürü
Dr. Hâmit Koşay

Çorumda benimsenen BAZI KELİME VE RAKAMLARDAN

İhsan SABUNCUOĞLU

— II — [*]

(NUREDDİN BEY)

1914 - 18 Cihan harbinin başlangıç günlerinde, Çoruma, karışık kısa sakallı, feylesof kılıklı bir mutasarrıf gelmişti; Nureddin bey. Şimdi Allahın rahmetine kavuşmuş bulunan bu zatın hakikaten iymarcı bir idare adamı idiği bu gün bile Çorumlularca dillere destan şeklinde söylenip durur ve hatırası herkesçe rahmetle yadedilir.

Bu zat, Çoruma geldiğinde belli başlı beş iş başarmıştı: Hastane, Park, Telefon, bir nahiyenin kazalığı ve Sanat mektebi.

1) Ozamana kadar hastane denen müessese, şimdiki Albayrak ilk okulunun bulunduğu binada idi. Hastane değil bugünkü tabirle bir dispanserdi, Çoruma bittabii kâfi gelemezdi.

Eskiden beri bu havalide hastane denince Merzifonda Amerika-

lıların kurmuş olduğu Amerikan hastanesi hatırlanırdı. Artık milliyet ruhunun ve millileşmek azminin zaruretle hissedildiği o günlerde, halis Türk unsurunun çokluk tuttuğu ve her zaman kendi yağı ile kavrulduğu malum olan Çoruma, o Amerikan hastanesini gölgede bırakacak bir müessese kurulması azim ve kararını ilk defa mutasarrıf Nureddin bey gösteriyor.

Memleketin o günkü Eşrafını, Tüccarını, Sanatkârını, Rençberini ve diğer her sınıf halkını kudretlerine göre hamiyet vazifesine ve yardıma çağırıyor. Çorum sancağı merkez ve mülhakatında ianeler toplanmaya başlıyor. İşte bu gün kışla binasının yanbaşındaki muhteşem binanın temelini attırıyor, yorulmak bilmiyen azmü himme-

[*] İlk yazı Çorumlu'nun 30 uncu sayısındadır.

tile işte bu koca bina doğuyor, hastane de kuruluyor. Buranın ilk Başhekimisi Akif Tefvik Atlamaz'ın çalışmaları da katılıyor, mükemmel bir hastane halini alıyor.

Cumhuriyet'in ilk feyizlerinden daha fazla hız alan ve tekâmül yolunda gün geçtikçe ilerleyen ve Merzifondaki o mahud müesseseyi çoktan unutturmuş olan Çorum Hastanesi zaman geliyorki bu binaya da sığamaz oluyor.

Ziraatçı bir yurd parçası olması hasebile ziraat sahasındaki fen bilgisine olan ihtiyaç da o günlerde kendini belirtmeye başlayınca bu, Nureddin bey yaptırmış bina, Ziraat Mektebi olarak terk ediliyor ve yeniden hastane binaları yaptırmak düşüncesi üstün geliyor. İşte bu günkü, gururla gördüğümüz, Hastaneler Mahallesi kurulmağa başlanıyor ve kuruluyor.

Buracıkta nimeti tahdis için kaydededelim ki, Çorumumuz bu gün sıhhi müesseseler bakımından yoksul değildir, zenginlik yolundadır. Bu yolun daha ziyade zenginleşmesi için daha genişletilmek suretile memleketin ihtiyacı olan Kulak ve Asabiye mütehassıslarının da bu hastanede bulundurulması halkımızın içten gelen duyguları ve dilekleridir.

Mevzuumuz Mutasarrıf Nureddin Bey yapısında idi.,

Bir aralık yoklara kavuşturulmuş olan Ziraat Vekâleti ve teşkilâtlarının lağvi sırasında, Çorum Ziraat Mektebi de lağvolunmuş ve yerine Küçük Sıhhat Memurları Mektebi gelmiş idi. Geçen sene bu mektep de Çorumdan götürülünce yeri yine boş kalmış oldu. Bu binada işittiğimize göre «Bölge Sanat Okulu» kurulacaktı. Ne mutlu biz Çorumlulara ve Çorum severlere. En derin ihtiyaçlarımızdan birisi artık doğacaktı.

2) Mutasarrıf Nureddin beyin ikinci düşüncesi park idi demiştim. Gerçi Çorum bağırsız, bahçesiz bir yer değil, evli barklı dediğimiz gibi evi de barkı da çok, Fakat asri ve umumî düşünce ile bir park yoktu. Bunun için Nureddin bey şimdiki parkı ihyaya başlamış ve yetiştirilmesi için çok yardım etmiştir.

İhyaya başlamış diye, yazdım. Evet, burayı park yapmak düşüncesi daha çok evvel ve belki R. 1320 yıllarında, Musa Celâl isimli bir mutasarrıf tarafından düşünülmüş ve ilk defa oraya bir de pınar çıkarttırılmış ve yanına köşkümsü bir şey de yaptırılmış fakat o zamanki düşünce ilerletilmemiş

o mutasarrıfın Çorumdan ayrılması ile unutulmuş ve tek pınara inhisar etmiş ve kalmış. İşte sonradan Nureddin bey'in başlayan himmeti, Çorumda kalışına münhasır kalmıyarak yürütülmüş ve bugünkü park meydana gelmiştir.

3) Telefon :

Telefon Çorumumuza ilk defa Mutasarrıf Nureddin Bey tarafından getirilmiştir. Bunda da hastane inşaatında olduğu gibi toplanan ianeler âmil olmuştur.

4) Hicri 1287 tarihlerine kadar kaza halinde idare edilen ve halkımızca Hüseyinova diye anılan Hüseynabad bir nahiye haline indirilmiş idiğinden bunun tekrar kaza haline ifrağı Nureddin bey tarafından ileriye atılmış ve bunda da muvaffakiyet hasıl olmuştur.

5) Mutasarrıf Nureddin bey'in bir emeli de Sanat Mektebi idi demiştim. O tarihlerde civarımızdaki şehir ve kasabalardakinin aksine olarak Çorumda sanatkârlık hemen tamamen Türk unsurunun elinde idi. Bu sanatkârlığı zamanın gidişine uydurmak, bilgilendirmek lâzımdı, buna ise evvelâ mekteple başlanabilirdi. Bunun için şimdiki

İstiklâl İlkokulu'nun bulunduğu bina, Nureddin bey tarafından aynı azim ve kararlarla yaptırılmağa başlanıyor. Daha evvel bir medrese olan o mahalde az zamanda modern bir bilgi yuvası belirmiş oldu. Fakat bugün bugün rubu asırlık bir zaman geçmiş bulunuyor, hâlâ Çorum Sanat Mektebini özlemektedir. Niçin özlemesin. İşte Toprak Ofisi. Çorum, buğday ekimi ve alımı itibarile en mühim bir merkez olarak bu gün dahi kendini göstermiş bulunuyor. Halbuki arada otuz sene kadar mühim bir zaman geçmiş bulunuyor. O zaman, Çorumun ticarî ve iktisadî durumu daha fazlaydı. Çünkü bugün uzaklarından adeta, Çorumla alay edercesine bize göre ıslık çalarak dolaşıp giden ve Çorumun iktisadî çevresini dağıtmış, kaybettirmiş ve Çorumu, kendisine tehassürlerle bakıtmakta bulunmuş olan şimendöferler bu günkü vaziyetlerle Çorum pazarının kaynaklarını yarıya değil dörtte bire ve daha aşağılara düşürmüştür.

İşte bu günkü hali ile bile varlığı mühimsenmekten geri kalmayan Çorumun o günkü durumu göz önüne alınca o durumun icabetirdiği sanatkârların bilgili olması

8

elbet gören gözler için zaruret halinde idi. Ne yazık diyeceğiz ki Sanat okuluna olan ihtiyaç dolayısıyla hâlâ gözlerimiz yollarda durub duruyor.

Bu ihtiyacı tâ rubu asır evvel sezmiş ve buna yarayışlı kocaman bir değil iki bina yaptırb

Çoruma bırakmış olan mutasarrıf Nureddin bey için haykırabilirizki:

«Ruhun şadolsun ey muhterem adam! Çorum için emel edinmiş olduğun Sanat Mektebi Çoruma artık gelecekmiş. Sana ve bize ve senin gibi Çorum severlere müjdeler olsun..»

Osmancıklı Aşık ve Şair

KADİR USLU

Geçen Sayıdan :

(II)

Sıtkı AKTAN

Kadir Uslu, İz'anîden sonra Hulûsî ve Mir'atî adlarındaki iki şairle karşılaşmış ise de bu karşılaşmada söylenen şiirler zamanla unutulmuş, zaptedilen yazılar elden ele geçerek kaybolmuştur.

Üçüncü olarak karşılaştığı şair, Tokatlı Nuri'nin çırağı olan Zileli Ceyhunî'dir.

Kadir Uslu, Ceyhunî ile nasıl tanıştığını ve nasıl karşılaştığını şöyle anlatmaktadır :

« — Ceyhunî meydan şairi olub Osmancık'a bir kaç defa gelmiştir. İlk gelişi 1309 - 1310 yıllarında idi. O zaman Gayretî ve yukarıda adı geçen Mir'atî ile birlikte gelmişlerdi. O tarihlerde Ceyhunî, tahmine göre 45 - 50 yaşlarında görünürdü. Müşekkel, uzun boylu, kara sakallı, beyaz fes üzerinde emir sarık (yeşil sarık) sarar, cübbe gibi bir lata giyerdi. Dokuz telli (çöğür) çalardı.

Sesi çok güzel ve Davudî idi. Kendisi tab'an şair olduğu için daima kendi eserlerini okur, başka şairlerin şiirlerini okumaz ve söylemezdi. Yalnız, bazan Nuri'den ve Emrah'tan bazı koşmalar okur, bunlar hakkında izahat verirdi. Böylece ustalarına bağlılığını gösterirdi.

Ceyhunî, bütün ömrünü diyar diyar dolaşmakla geçirmiştir. Kendisi işrete çok mübtela idi.

Ceyhunî ile Mir'atî ve Gayretî Osmancık'a geldiklerinde (Kolağası) nın hanına misafir olmuşlar, 20 gün kadar kalmışlardı. Hanın kahvesinde karşılıklı olarak (deyiş)ler söyleyib, (Muamma) lar taktılar. Pek çok rağbet ve ikram gördüler, memnun olarak çıkıp gittiler.

Ben, o zaman bu üç usta şair arasına katılamamış ve son derece üzülmüştüm. Esasen şairler üç olduğu için benim de aralarına katılmaklığima hacet kalmamıştı.

Daha doğrusu bu usta âşıklar, beni pek hesaba katmayıp çocuk sayıyorlardı. Onlar bana teklif etmediği için kendim de muracaat etmedim. Böylece bir büyük fırsat kaçırmış oldum.

1319 yılında Ceyhunî ikinci defa olarak tekrar kasabamıza gelmiş bulunuyordu. İşte bu defa kendisile tanıştım ve karşılaştım. Şöyle ki :

Ceyhunî'nin (Hacıhasan oğlu) hanına misafir olduğunu haber aldım, hana gittim. Hancı, beni şaire takdim etti. Bir müddet konuştuktan sonra Ceyhunî bana :

— Eviât, bugece seninle hasbi-haledelim, hanın kahvesinde biraz saz çalalım. Sen bana yardım edersin. Bir kaç kuruş yol parası çıkarırız dedi.

Bu suretle akşam için bir program hazırlamış olduk. tam bu sırada bir (zaptiye) gelerek her ikimizin de (Koyunbaba Tekkesi) nin ırmak kenarındaki bahçesine davetli bulunduğumuzu ve bizi almak için gelmiş olduğunu söyledi. Gittik.

Orada Kaymakam, Kadı, bazı ileri gelenlerle beraber, Çorum eşrafından olub Evkaf Müdürü olan (Hacı Elvan efendi) de hazır bulunuyordu.

Hoş beşten sonra Ceyhunî sazını düzene koydu. Ben de (bağlama) mı (çöğür) e ayar ettim. Ceyhunî alelusul ilk peşrevini yaptı ve bir gazel söyledi. Gazel bitince divan'a geçti. Onun peşinden ben de bir divan söyledim. Koşma'ya geçildi. Ceyhunî, söylediği koşma'yı bitirince usulen bana teslim etmek üzere bir «ayak» açarak :

Boyabat'tan sana karpuz getirdim
Bir bıçak getir de yarak [1] Kadriya

Dedi. Bunu söylemekle bana, hem koşma söylemekliğimi, hem de «yarak» ayağı ile karşılık vermekliğimi anlatmış oldu. Bittabii ben de -şimdi hatırlayamadığım- bir koşma söyledikten sonra :

Seyyahı âlemde bir şehir gördüm
Toprağı siyahtır taşı ak Ceyhunî

Diyerek karşılık verdim. Herkes gülüştü.

Sıra Kerem'e gelmişti. Yine evvelâ Ceyhunî, koşma bestesine bir Kerem söyledi. Bana teslim ederken şu ayağı açtı :

Aman Ağustosta sen suya girme
Ensen taşta guma [2] değer Kadriya

Dedi. Ben de bir Kerem söyleyib:

[1] Yaralım.
[2] Taş ve Kum.

Sen de Haziran da ırmağa girme

Arkan yara; guma [3] değer Ceyhunî

Dedim. Sıra Garip'e gelmişti. Ceyhunî bir Garip söyledikten sonra (Taşlama) yı hatırlıyamadığım ve fakat «Şallak Kadriya» kafiyesile bir ayak açarak bana teslim etmişti. Ben de :

Eğer sigaranı yakmak istersen

Yakıp ta bizlere bakmak istersen

Ateşin yok ise çakmak istersen

Kuyumcu "Lefter",den alçak [4] Ceyhunî

Diyerek karşılamıştım.

Artık sıra Kalender,e ve bunun peşine Semai'ye gelmiş ve bunlar da söylenib nöbet Dds-tan'a gelince ; dinleyicilerin ısrarı üzerine Tekellüm'e geçildi. Ve başladık :

Ceyhunî — Seni arzu ettim geldim buraya
Kalem şuarâsı Âşık Kadriya
Tekellüm şan verir zevku safeya
Gönlümün ziyası Âşık Kadriya

Kadriya — Ben de meftun idim şöhretine hem
Gelse de görüşsek der idim herdem
Size hürmet etmek benimçün elzem
Âşıklar babası Âşık Ceyhunî

Ceyhunî — Çünkü bu kulağım namın işitti
Çok şükür muradım yerine yetti
Her yerden ziyade hoşuma gitti
Buranın havası Âşık Kadriya

Kadriya — Bu akşam yolunda sen bikararsın
Suhbet şınashıkta işe yararsın
Emrah'tan, Nuri'den bir yadigârsın
Kalbimin safası Âşık Ceyhunî

Ceyhunî — Bir âşıkı sadık bulursa eşin
Söz ister hasmından berveçhi peşin
Yazın çalışmıyan tenbelin kışın
Boş kalır torbası Âşık Kadriya

[3] Kum'a.

[4] Al - Çak.

Kadriya — Bir muamma demiş bu yolun eri
İki şey görülmez bulunmaz yeri
Biri sadık dosttur hem dahi biri
Kartal yumurtası Aşık Ceyhunî

Ceyhunî — Düşmanın sitemi sanki bir oktur
Aşıkın cevri ile cefası çoktur
Var diyen var ise inanma yoktur
Avratın vefası Aşık Kadriya

Kadriya — Bedmaye olana hiç olma yakın
Öylelere karşı Zülfikar takın
Namert köprüsüne uğrama sakın
Çürüktür binası Aşık Ceyhunî

Ceyhunî — Tekellümü uzatıp da nidelim
Aşıklar gittiği yola gidelim
Darılmada biraz mizah edelim
Bezmin iktizası Aşık Kadriya

Kadriya — Tekellümde mizah bir safa imiş
Bir başka muhabbet hoş eda imiş
Uyuz illetine tek deva imiş
Merkebin kafası Aşık Ceyhunî

Ceyhunî — Taliin sillesi sana ulaşır
Nere gitsen elbisene bulaşır
Hamamlarda elden ele dolaşır
Etek usturası Aşık Kadriya

Kadriya — Ceyhun Baba yine bize taş atar
Civcivin zebunu cifeye batar
Tavşan gibi kulakları dik tutar
Merzifon sıpası Aşık Ceyhunî

Ceyhunî — Namerdin cephesi sakardır sakar
Bed mayesi vardır canları yakar
Hele yanaşırsan pek fena kokar
Aşçı paçavrası Aşık Kadriya

Kadriya — Paçavra diyorsun anladım bana
İşin doğrusunu söyledim sana
Kadem haneden de kokması fena
İbibik yuvası Aşık Ceyhunî

Ceyhunî — Meclisi irfana vara bilin mi
Bal ile kaymağı kara bilin mi
Eline verirsem sara bilin mi
Bir et masrası Aşık Kadriya

Kadriya — Sana bir kaz versem yola bilin mi
Muamma söylesem bula bilin mi
Ben de sana versem çala bilin mi
Zonguldak zurnası Aşık Ceyhunî

Ceyhunî — Tekellüm arttıkça beş olur dördüm
Meclisi irfanda çok çorap ördüm
Bu gece aynayı vechinde gördüm
«Vesvası Hannas» ı Aşık Kadriya

Kadriya — Ashını anlattın söyler iken sen
Neslini bildirdin sen bana ruşen
Senin eben imiş bilmez idim ben
İblis'in anası Aşık Ceyhunî

Ceyhunî — Ben er geldim sen de geç gelmişsin geç
Er isen ben gibi aşk badesin iç
Meclisi irfana yakışır mı hiç
Çökelik mollası Aşık Kadriya

- Kadriya — Kaşların karadır gözlerin fülül
Altına bir at bul misali Düldül
Hiç gelip gülşene olur mu Bülbül
Zile'nin kargası Aşık Ceyhunî
- Ceyhunî — Aşıklar içinde sen de er isen
Çiçekler içinde Nilüfer isen
Senin için hazırladım yer isen
Laklakî helvası Aşık Kadriya
- Kadriya — Fikirden yaptırdım sana bir çörek
Kuruntudan pilav yanında keşkek
Yalandan yağ ila asılsız börek
Hayal pastırması Aşık Ceyhunî
- Ceyhunî — Tekellüm etmesi değildir ehven
Hasmını hapt eder söz söyler iken
Gelen âşıkların sen imişsin sen
Püşküllü belası Aşık Kadriya
- Kadriya — Biz de bilmiyoruz acep neyledik
Meclisi güldürdük şadan eyledik
Gerçi biraz sui edep söyledik
Terk ettik esası Aşık Ceyhunî
- Ceyhunî — Kusuruma bakma şahı levennem
İrfanını hakikaten beğendim
Aferin ağzına lâyük efendim
Çorum baklavası Aşık Kadriya
- Kadriya — Tekkenin taamı cümleye faik
Lezzetine doymaz her gelen âşık
Yarın akşam buyur ağzına lâyük
İşkembe çorbası Aşık Ceyhunî

- Ceyhunî — Darbı mesel her kes nasibin bulur
Sel geder de bıraktığı kum kalır
Kısa keser isek pek güzel olur
Aydın'ın abası Aşık Kadriya
- Kadriya — Aşık maşukuna olmuş müptelâ
Sevdiği içindir çektiği belâ
Ne kadar söylersek tükenmez aslâ
Aşkın macerası Aşık Ceyhunî
- Ceyhunî — Aşkın başka mevzunna girelim
Hemen gonca güllerini derelim
Artık tekellüme hitam verelim
Derdimin devası Aşık Kadriya

Deyip sazı elinden bıraktı. âşık sazlarımızı koltuğumuza vurarak hana geldik ve ayrıldık.»

NOT: Gelecek yazımızda Kadir Uslu'nun şiirlerinden bazılarını yazacağız.

Çorum Halay'ına dair

Kemal TERLEMEZOĞLU

Millî oyun ictimâî bünye karakterlerinin yekvücut olmuş bir tezahürüdür. Aziz okuyucu gel. Millî karakterimizin halayda akislerini seyredelim ve bu hayalle kaynaşıp musikileşen gür sesini ortanadoludan dinliyelim....

Dev cüsseli delikanlılar elele vererek dizildiler, ama asla korkmayın bu kadar yiğitliklerine rağmen hiç gururları yoktur. Hemen başlarını eğerek ecdatlarının gururla tevazularının mezcedilmiş hürmetlerini gösterecekler. İşte heyecandan tirtir titreyen bir harekete müheyya vücutların hepsi birden eğiliyorlar «davulun top seslerini andıran erkek sesile» ağızlarında bu eğilişin pervasızca manası (her kime, herkes sevdiğine hey!) Burada herkesin sevdiği önünde eğildikleri büyükleri değil mi? Bu tavazuu, haklı olan gururlu bir doğruluş takip

eder. Davul uzun vuruşunu tempoya, zurna uzun çekişini halay «gayda»sına değiştirmesile sek-meler başlar. Baş çeken idareci bir ecdadın torunu olduğunu gösterir. Takip edenlerde milletin ferdlerini temsilen başlarına bağlılıklarını göstererek onun yolunda yürürler. Bütün ayakların muntazam hareketi millî zevkin kaynağı olur. Millet aşkile yanan yürekleri gittikçe coşturur, taşırır.

Nağmenin incelmesile eğilerek yapılan figürler bu asil ırkın -binbir türlü meşakkat altında ezilse dahi- vazifesini nasıl bir zevkle başarabileceğinin temsilidir.

Her şeyin düzgün, iyi yürüdüğüünü, arkadaşlarının hürmet ve bağlılıklarını gören baş, idareyi yanındakine itimatla bırakır. Hürmete karşı sevgiyi idame için her şahsın ayrı ayrı önüne gelir, ayaklarının intizamını bozmadan

elindeki mendili omuzuna atar, arkadaşının boynunda yarı sarılır bir vaziyete gelir. Tabii karşıdaki şahıs ta temponun ahengile mukabilini yapar.

Ağır başlı devam eden birinci kısımdan sonra gençler kızışmış, hedefe varmak için süratin de lâzım olduğunu tecrübe etmişlerdir. Değişen hava ile çabuk üçlemeye başlanır. Sabit gözlerde şimşeklerini her yöne dağıtadurur. Bu çabukluğa rağmen aynı tempoda yere deşip kalkan ileri fırlayan yeknasak ayaklar «Erişir menzili maksuduna aheste giden, tizi reftar olanın payına damen dolaşır» sözünün ecdadımızın prensibine aykırı olduğunu anlatır.

Üçüncü kısım gururun, azmin tunçtan bir kal'a divarı yaptığı safhadır. Bütün hareketler: Ahenkli zıplamalar, taban vurup ileri fırlamalar, iman dolu göğüsleri kabartmalar hedefe şuurlu koşmanın birer ifadesidir.

Yorgunluk hissedilmeyen tunçlaşmış çehrelere itimat etmemek

elde değildir. Birlikte vurulan dizler iki çeliğin çarpışması hissini verir. Bahadırların omuz omuza verip teşkil ettikleri göklere ulaşmak isteyen muazzam kal'a divarı gözümün önüne : Bozkırların şenlik gecelerinde davul zurna ile davet edilmiş, gecenin munis sesizliğinde, halinden memnun, geleceğinden emin gölgelerin, yıldızların ürperen gülüşleri, maşalamaların itimatkar donuk ışıkları altında halka olup kucak kucağa halay çeken kımızla serhoş dedelerini getirir.

Omuz omuzda birbirlerine kollarile bağlı kütlenin, davulun sesile zıplayıp efece taban vuruşları «Ecdadımın kahremanlarının qozkıra bir vuruşta su fişkirtması» efsanesinin gerçekliğini anlar.

Bir davul, bir zurna ile ağaçları, kuşları, bulutları, rüzgârı, bütün bir kâinatı eğlencesine davet ve bütün bu seyircileri gaşyeden, heyecandan tirtir titreten bu bir avuç genç neye muktedir değildir ki...

Halk Şiirine Dönüş

H. Abdullah ERCAN

Türk şiirinin beşiği dünyayı ve tarihi kaplıyan Türk akınlarının beşiğidir. Akıncıların dilinde ve yüreğinde batıya taşınan bu şiir İslâm dârinin eşiklerinde Şamanlardan almış olduğu sesi ve ahengi terketti. Tıpkı mâbede giren bir mü'minin dünyaya ait kaygı ve heyecanlarını terketmesi gibi.

Şiirin girdiği bu âlem yepyeni bir âlemdi. Yollarda, menzillerde, kubbesinden buhurdan kokuları fıskıran dergâhlar vardı. Saray ve bahçelerden gazel ve kasidenin muttarid ahengi yükseliyordu.

Türk şiirinin bir kısmı bu dergâhlara uğraya uğraya bir kısmı, bu saraylardan geçe geçe bu koku ve renkleri nefsine sindire sindire Anadolu'ya doğru süzülüp akıyordu. Türk kılıcının muzaffer olduğu bu yerlerde Türk şiiri yeniliyordu. Artık onun da şeklinde gazel ve kasidenin, vezninde aruzun, manâsında tasavvufun rengi vardı. Bu şiirin pınarından üç ayrı

dilin karışık ve bulanık suyu akıyordu. Yalnız divan ve tasavvuf şiiri denen bu taklitin karşısında, bünyesine yabancı koku ve renkler sindirilmeden Anadolu'ya sokulmuş, saraydan uzak, ordu ve halkın içinde yaşayan bir halk şiiri de vardı ki; mukaddes bir ata yadigârı gibi hafızadan hafızaya, nesilden nesile emanet ediliyordu.

Tanzimat denen mutlu çağ sosyal hayatın bir çok sahasında olduğu gibi divan şiirinde de bir kalkınma yarattı. Ve bu kalkınma türlü şekiller arz ederek bugüne kadar geldi. Bu kalkınma zaruri idi. Zira fizik âlem gibi içtimâî hayatta hususî kanunların hükmü altında sürekli bir değişme halindedir. Cemiyette müesseseler zamanla değişir dururlar. Zaten cemiyetin var olabilmesi bu suretle mümkündür. Tanzimatta başlayan şiir kalkınması bu gün yepyeni bir safhaya girmiştir. Bu

gün millî tobtuluğumuzda şiir bir «yeniden kuruluş» halindedir.

Kurulacak bu şiir sarayının malzemesi, hemen hemen hazır gibidir. Anadolu bunları sinesinde saklıyan bir hazinedir. Yaylalarında kayalardan kayalara sıçrayarak köpüren sular kadar berrak ve bol Türkçe çağıdır. Destanlarında, menkıbelerinde millî hayatımızı dile getiren kahremanlar konuşur, hadiseler yer alır.... Hülâsa : Anadolu bu hususta hiç te

kısır değildir. Ham maddesi özden, asıldan alınan bu «yeniden kuruluş» un modeli yukarıda bahsedilen halk şiiridir. Bu bakıma göre «Karac - Oğlan» lar, «Daldaloğulları», «Köroğulları», bu yeni kuruluşun temel taşını koyan ve ilk harcını atan ustalardır. Bu temel üstüne kurulacak şiir, iyi olacaktır, güzel olacaktır, doğru olacaktır. Zira bu temel millî temeldir.

Leylâ

"Daim ezberimiz bu leylâ, leylâ,
Karac-oğlan

*Ne güler gibi, ne ağlar gibiyim;
Başım pervaneden şaşkındır leylâ...
Şu dünyada ne var ne yok gibiyim
Beni böyle eden aşkındır leylâ...*

*Sürmedim zevkini baharın, yazın
Âşıkâ gıdadır sevdiğim nazın.
Gönül mızrabıyla çaldığım sazın
Sesi denizlerden taşkındır leylâ...*

*Sevenin emeği var sevilende
Bülbül kanı durur gülde, dikende,
Ercanın feryadını diyor ki, bende,
Âşıklık mecnundan aşkındır leylâ...*

H. Abdullah Ercan

TENASÜLİ GİZLİ HASTALIKLAR İSMİNİ TAŞIYAN ZÜHREVİ HASTALIKLARI

Cild ve Zührevî hastalıkları Mühassısı
Dr. TEVFIK Berkol

— 33 üncü sayıdan devam —

Belsoğukluğunun mak'atta yani arka tarafta yaptığı ârıza. — Bu şekil kadınlarda daha ziyade görülür. Ekserya temizlik ve tuvaletini lâyıkile yapamayan ve belsoğukluğunu taşıyan kadınlarda ön tarafta tenasül nahiyesindeki akıntı ve pisliğin arkaya bulaşmasile veya arka vaziyette hastalıklı bir kimse ile cinsî münasebette bulunmasile meydana gelir. Erkeklerde ise prostat iltihabının veya apsesinin arkaya açılmasile veyahut kirli ve belsoğukluğu mikrobu ile bulaşmış, kirlenmiş, mendil, çarşaf veya havlu gibi eşyalarla silinmek suretile bulaştırır. Arka tarafta belsoğukluğunu taşıyan kimseler mak'atlarında evvelâ kaşıntı, yanma ve soaraları da yürümek esnasında veya abdest bozarken şiddetli bir yanma ve ağrıdan muztarip olurlar. Bu zamanda mak'attan sarı yeşilim-

tirak renkte bir ifrazatın da gelecek apış arasını ve oturak çevresinikirlettiği, kızarttığı ve birtakım sıyrıkların vukua geldiği görülür. Aynı zamanda mak'at içerisinde ve çevresinde kanayan çatlaklıkların da meydana geldiği göze çarpar. Hastalar büyük abdest bozarken, otururken, yürürken ağrıdan, kaşıntıdan, gidışmeden, yanmadan rahatsız olurlar. Ekserya donun mak'ada gelen kısmı sarı yeşilimtirak renkte ifrazatla kirlenmiştir.

Belsoğukluğu müzmin bir şekil alırsa aylarca ve senelerce devam eder. hastalık kemişin ön veya arka kısmında yerleştiğine göre arazi değışir. Belsoğukluğu eskimiş bir halde kemişin ön tarafında yerleştiğine göre göze çarpacak araz mecrada hemen yok gibi hissedilmez. Ancak idrar yaparken hastalar mecrada bir gıcıklanma ve bir gayri tabiiik

duyarlar. Mecradan gelen akıntı ise beyaz veya sincabi sarımtırak renkte ancak sabahları idrar yapmadan evvel bir damla halinde görülür. Bazı kerre de kâmiş ucunun yapıştığı ve çapaklandığı göze çarpar. Cinsî münasebette bulunmakla, fazla içki içmekle mecra vukua gelen tahrişat ve tro-matizm sebebiyle sabahleyin damla halinde gelen bu akıntı fazlalaşır.

Birinci bardağa hasta işetirse idrar berraktır. Yalnız idrar içerisinde iplik tarzında yüzen veya idrar bardağının dibine çöken ince parçalar ve filamanlar görülür. Bu filamanların bir kısmı şeffaf, uzun ve idrar bardağının sathında yüzen hafif ve muhatî filamanlar olup diğerleri ise beyazımtırak şeffaf olmayan kısa ağır ve idrar bardağının dibine doğru giden ve çöken cerahattan mütevellit filamanlardır. İşte bu cerahattan mütevellid olan filamanların yani idrar içerisinde iplik şeklinde dolaşan parçaların mikroskopik muayenesinde bazı kerre belsoğukluğu mikrobuna da tesadüf edilir. Bu filamanların idrarda bulunması hastalığın kâmişin bir noktasında yerleştiğini ve yuva yaptığını gösterir.

Müzmin belsoğukluğu mecra-nın arka tarafında yerleştiğine

nazaran görülecek araz şu şekilde göze çarpar. Eğer hastalık mecra-nın ön tarafında yerleşmiş ise hastaya ikinci bardağa yaptırılan idrar berrak olup içerisinde hiç bir şey görülmez. Şayed mecra-nın arka kısmında hastalık mevcut ise ikinci bardağa yaptırılan idrar berrak olsada içerisinde hafif veya ağır filamanlardan müteşekkil muhati veya cerahatli filamanlar bulunur. Ekserya bu şekilde prostattan gelen kısa ve virgül şeklinde ağır filamanlar göze çarpar. Aynı zamanda mecra-nın arka tarafında belsoğukluğunun müzmin şeklini taşıyan kim-seler sidik torbasında rahatsızlık hissederler. Müzmin belsoğukluğunun zamanla mecra-da yaptığı darlık sebebiyle idrarın kâmişten çıkma ve attırma kuvveti azalır. İdrarın sonunda hastalar kasıklarında ve mak'ada doğru giden ve yayılan zahmet ve ağrıdan muztarıptırlar. Bu gibi hastalarda cinsî münasebet esnasında evvelâ inzal süratle, sıkıntılı ve zahmetli olarak vukua gelir. Bir müddet sonra nefsin gelmesi bilakis gecikir. Hastalar inzalin vukuundan nefsin gelmesinden hiç bir zaman zevk ve lezzet duymazlar. Bilahare iktidarsızlık mey-

dana gelerek hastalar sık sık geceleri bel gevşekliği tarzında ihtilâm olurlar. Veyahut büyük abdest esnasında mecradan mezî ve menî tarzında kirli beyaz renkte akıntı ve seylanatın çıktığı görülür. Çok kerre şu vaziyet karşısında hastaların fazla yeis ve düşünceye kapılmaları sebebiyle sinir sistemleri ve ruhî ahvali bozularak iştiha ve uykularını kaybederler. Çalışmak kudreti, irade ve muhakemeleri zayıflar, asabî ve nevrestenik olurlar.

Belsoğukluğuna yakalanan kim-seler her abdest bozduktan veya kâmişlerine ellerile temastan sonra mutlak surette ellerini bolca sabunla yıykamaladırlar veya hut ispiro ve kolonya ile silinmelidirler. Gözle görülmeyecek derecede ehemmiyetsiz bir damlanın, bir cerahatın ele bulaşması ve kazara bu kirli elin göze götürülmesi mikrobun gözde yaptığı fenalık çok kerre insanı rü-yetten mahrum bir vaziyete sokar, gözlerini kaybettirir.

Göz Belsoğukluğu. — Ekserya belsoğukluğu mikrobi ile kir-lenmiş bir elin, mikroplanmış parmakların göze götürülmesiyle meydana gelir. Göz belsoğukluğu fazla cerahatli ve iltihaplı bir manza-

ra gösterir. Hem büyüklerde ve hem de küçüklerde göz belsoğukluğuna tesadüf olunur. Büyüklerde ekserya bir taraflı tesadüf edilirse bazı kerrede hastalık o bir göze de geçebilir. Göz belsoğukluğundaki tefrih devresi yani hastalığa yakalandıktan sonra arazın meydana çıkmasına kadar geçen devre olup bu da iki üç gün sürer. Hastalık pek süratle ve fırtınalı bir şekilde meydana gelmesi ve üst göz kapağının kızarak birdenbire şişmesi şübheyi uyandırır. Göz belsoğukluğunun başlangıcında gözde bir gidişme, karıncalanma, kızartı ve sulanma vardır. Bilahare gözden sarımtırak renkte yapışkan bir akıntı gelmeye başlar. Göz kapakları kırmızı iltihaplanmış, şişmiş, ağrılı bir vaziyette olup çok kerre kapaklar kapanamaz. Açık kalan kapaklar arasından sarı yeşilimtırak renkte fazla miktarda akıntının çıktığı görülür. Ekserya bu fazla miktarda gelen akıntı sebebiyle tabakai karniye denilen gözün siyah kısmında yaralar husule gelmeğe başlar. Bu yaraların geçmesiyle de gözde bir takım nedbeler, kesafetler yani lekeler meydana gelerek rüyeti bozar, muhitini çatallı gösterir. Bazı kerrede belsoğuk-

luğu neticesi gözde vukua gelen bu arıza ve tehlikeli ihtilat sebeble hastalığa tutulan kimseyi görmek nimetinden mahrum bir vaziyete sokar, kör eder.

Göz belsoğukluğu büyüklerde kazara kirli parmakların veya belsoğukluğu ile kirlenmiş eşyanın göze götürülmesiyle meydana geldiği gibi yeni doğan çocukların gözlerinde de hastalıklı annesinden doğduktan üç beş gün sonra bu yeni masum yavrucaıklarda da göz belsoğukluğuna fazla tesadüf edilir. Ekserya belsoğukluğunu taşıyan validenin tenasül azasından çıkarken gözlerin mikroplu sahaya sürülmesiyle yeni doğan çocuklarda cerahatli şekilde göz belsoğukluğu görülür. Hastalık çocuklarda hemen iki taraflı olur. Bunlarda da kapaklar kırmızı, şişmiş vaziyette olup layıkile kapanamıyan göz kapakları arasından fazla miktarda cerahatli akıntı gelir. Göz belsoğukluğu büyüklerden ziyade yeni doğan yavrularda daha fazla görülür. Filhakika yeni doğan çocuklarda doğumdan üç beş gün sonra gözlerinde cerahatli şekilde görülecek göz iltihaplarının sebep ve menşei hemen daima belsoğukluğuna merbuttur. Büyüklerde tenasül nahiyesindeki

belsoğukluğunun fazla olmasına rağmen bunlardaki göz belsoğukluğunun nisbeten az görülmesi bir taraftan proflaktik yani korunma tedbirlerinin zamanında alınması, diğer taraftan mikrobun uzviyet haricinde yaşama kudretinin ve mukavemetinin azalması sebebledir. Göz belsoğukluğu arazının diğer basit göz iltihaplarından farkı gözdeki iltihabi alâmetlerin pek şiddetli olmasıyla birlikte diğer göz iltihapları arazının bulunması ve bilhassa gözün kızartılı ve kanlı olması ve sarı cerahatli bir akıntının gözden gelmesiyle göz belsoğukluğunu düşünmek lâzımdır. Bu hastalık başlangıçta göz munzammasının yani ince zarının kızarmasıyla, sulanmasıyla başlar. Bidayette sulu ve sarı renkte olan ifrazat bilahare cerahatli bir manzara almağa başlar. Göz gışai muhatisi yani ince zarı kirli, cerahatli, kırmızı renkte ve pek şişmiş bir vaziyete geldiği ve ekserya munzammadaki kızartı ve şişliğin kapakların içrisine kadar yayılarak bunları pek kabarık ve şişkin bir hale getirecek açılmaları müşkil, hattâ imkânsız bir vaziyete soktuğu görülür. Göz kapakları müşkilatla açıldığı zaman aralarından sarı cerahatli manzarada bir ifrazatın

boşaldığı ve fırladığı göze çarpar. Bu hastalığıdaki görülen ifrazat temamlı cerahatlidir. Filhakika hastalıkta hakikî bir cerahatlanma mevcut bulunmasıyla doğumun ilk günlerinde bu masum yavrucaıklarda görülen bu göz hastalığına (Konjonk tivit pürülant) da denilir. Bu tabir bu hastalıkta cerahatin pek süratle teşekkül etmesiyle ekserya belsoğukluğundan mütevellit göz hastalığında kullanılır. Binaenaleyh şübheli göz ifrazatının fazlaca cerahatli bir şekil göstermesi ve hastalığın vahametli sebebiyle hemen belsoğuklu-

ğundan mütevellit bir göz hastalığı düşünüleceği cihetle erken ve vaktinde yapılacak bir tedavi ile pek iyi ve parlak bir netice alınabilir. Göz belsoğukluğu büyüklerde gözde pek tehlikeli âkıbetler hazırlamasıyla hastalığın enzar ve âkıbeti karanlık ve daha vahimdir. Bilakis göz belsoğukluğuna tutulmuş masum yeni doğan çocuklarda yapılacak erken muntazam ve metodik bir tedavi sayesinde hastalığın bütün ihtilatı bertaraf edilerek şifa kolaylıkla temin olunabilir.

— Sonu Var —

Perişan

"Karac - Oğlan'a nazire.,

Gününü görmedik yari neyleyim,
Çiğneyip geçtiğim çöller perişan...
Derman yok, derdimi kime söyleyim
Yar ilinden esen yeller perişan...

★

Suyunu içtiğim yaylalar serin
Bende can koymadı gamın, kederin,
Batırma kirpiğin yarem pek derin;
Yaremi bağlayan eller perişan...

★

Gözümde şahıydın sen güzellerin,
Tadına doymadım baldı her yerin,
Bana gülden iyi kokardı terin;
Terleyip çimdiğin göller perişan...

★

Acep kimi okşar şimdi ellerin,
Hangi divaneyi yakar benlerin,
Suna boylu, elâ gözlü dilberin
Koynunda açılan güller perişan...

Ezelden mailem kalem kaşına
Yar dönüp bakmadı gözüm yaşına
Top top meneşeler lakmuş başına;
Topukta örülü teller perişan...

★

Sevda elde mızrap, gönül saz iken,
Sahrada gezerdik mevsim yaz iken,
Eskiden bakmaya kıyamaz iken;
Şimdi fidan gibi beller perişan...

★

Kemali eder ki sözüüm yok artık,
Zevki safasında gözüm yok artık;
Ben bir kuru dalım özüm yok artık;
Yare nenni diyen diller perişan...

Kemal SAYIN

çorumda hayvanata izafeten söylenen Ata sözlerinden bu defa derlenerek Halkevi Başkanlığı vasıtasile Ziraat Enstitüsü Yüksek Müdürlüğüne sunulan

ATA SÖZLERİ [*]

Derleyen : Eşref ERTEKİN

- 1 — At sahibini bulmayınca üstündekini çul sanır.
 2 — Avrat erini bulmayınca kapusunda kul sanır.
 3 — Bahşış atın bahası sorulmaz.
 4 — Atın ürkeği, yiğidin korkağı iyi olur.
 5 — Arık at yedi günde, arık it yedi günde meydana gelir.
 6 — Tay yetişmezse ata baha yetmez.
 7 — At ölür gönü, yiğit ölür ünü kalır.
 8 — At ölür meydan, yiğit ölür şan kalır.
 9 — Üyez gibi at gö...de geçinme.
 10 — İki timar bir yem yerine geçer.
 11 — Katır yatağında yatan at çiftmeyi boşlamaz.
 12 — Atın ölümü arpadan olsun
 13 — At binenin kılıç kuşanandır.
 14 — At bulunur meydan bulunmaz, meydan bulunur at bulunmaz.
 15 — Atı buldunda nal, mihmı ararsın.
 16 — İnersin gönül inersin, attan eşeğe binersin.
 17 — Terki bağlı at hazır, yetiş ya Hazreti Hızır.
 18 — İl atına binen tez iner.
 19 — Yavuz atın yanında duran ya huyunu, ya hünerini.
 20 — Kılavuzu karga olanın burnu bo...dan çıkmaz.
 21 — Kanatsız kuş uçmaz.
 22 — Kuş uçar kervan geçer.
 23 — Kuş uçup kolan sökmez.
 24 — Baykuş gibi örenleri kırkgün bekliyor.
 25 — Dişi kuş yapar yuvayı.
 26 — Yırtıcı kuşun ömrü az olur.
 27 — Ya devlet başa, ya kuzgun leşe.
 28 — Ulu kuş ağır uçar, bo...n kimya deyince denizin ortasına sı...ar.

[*] 2, 12, 24 ücü Çorumlu nushalarında neşredilen Ata sözlerinden bunlar arasında bulunmaları neşrolunmasın diye çıkarılmıştır.

- 29 — Her kuşun eti yenmez.
 30 — Mididin gibi başucumu bekleme.
 31 — Kartala bir ok deymiş de kendi kanadından imiş.
 32 — Bunca kuşun bir danesi, kurdun bir danası yok.
 33 — Kırlangıcın ziyanını Yemen'liden sor.
 34 — Şahin de küçük amma gökten turnayı indirir.
 35 — Deve kuşu gibi topa gelince boynunu uzatıyor, yüke gelince kanat açıyor.
 36 — Arpacı kumrusu gibi düşünme.
 37 — Leyleğin ömrü laklakla geçer.
 38 — Serçeye çubuk bere.
 39 — Dudu'yu kafese koymuşlar şeker ile beslemişler de yine vatanım demiş.
 40 — Bülbülün çektiği dili belasıdır.
 41 — Kargayı beslede gözünü oysun.
 42 — Tilki tilkiliğini bildinceye kadar post elden gider.
 43 — Kurt dumanlı havayı sever.
 44 — Kurt kocayınca köpeklerle gülünç olur.
 45 — Kurt'un yanısıra kuş da geçinir.
 46 — Kuruya kurt düşmez.
 47 — Oturan arslandan gezen tilki yeğdir.
 48 — Erkek arslan arslanda dişi arslan arslan değilmi.
 49 — Kurşun yemiş domuz gibi gidiyor.
 50 — Aç ayı oynamaz.
 51 — Arslan yatağında belli olur.
 52 — Tilkinin eli üzüm ermeyince o ekşi yenmez dermiş.
 53 — Sürüye kurt girmişte vay birlinin haline demiş.
 54 — Sürüden ayrılanı kurt yer.
 55 — Bana değmeyen yılan bin yaşasın.
 56 — Korkak tavşan çok yaşar.
 57 — Kurbağanın vakvağası suyu bulandırmaz.
 58 — Göle su gelinceye kadar kurbağanın gözü patlar.
 59 — Tavşan dağa küsmüşte dağın haberi bile olmamış.
 60 — Uyuyan yılanın kuyruğuna basılmaz.
 61 — Kedinin yügürttüğü samanlığa kadar.
 62 — Kedi yolağı arıyor kaçmıya.
 63 — Kedinin eli ciğere ermeyince murdar, murdar dermiş.
 64 — Caminin mumunu yiyen kedinin gözü kör olur.

- 65 — Sinek pekmezciyi tanır.
 66 — Arının gözkeresine çöp dürtme.
 67 — Anlayana sivri sinek saz, anlamıyana davul zurna az.
 68 — Arı bal alacak çiçeği bilir.
 69 — Sinekli gö... singirder.
 70 — Sinek murdar değil, mide bulandırır.
 71 — Vakıtsız öten horozun başı kesilir.
 72 — Deli tavuk gibi debele-nip duruyor.
 73 — Kulağına bit gitmiş tavuk gibi düşünüyor.
 74 — Her horuz kendi çöplüğünde kubarır.
 75 — Ölüyü gününde, tavuğu pininde.
 76 — Horozu çok olan yerin sabahı geç olur.
 77 — Balık baştan kokar.
 78 — Balık baştan avlanır.
 79 — Denizdeki balığa pazarlık olmaz.
 80 — Sudan çıkan balık ateşten korkmaz.
 81 — Kaçan balık büyük olur.
 82 — Çekirge ne ki budu ne olacak.
 83 — Karıncanın armağanı çekirgenin budu olur.
 84 — Topal eşekle kervana karışma.

- 85 — Sudan çıkmış sıpaya dönmüş.
 86 — Acemi nalbant nal, mih çakmayı kürt eşeğinde beller.
 87 — Eşeğin kuyruğunu kesme kimi uzun der, kimi kısa.
 88 — Bir katar deveyi bir eşektir güden.
 89 — Ölmüş eşek kurttan korkmaz.
 90 — Ölmüş eşek mi arıyorsun nal, mih sökmeye.
 91 — Eşeğini kavi bağla da Allaha öyle ısmarla.
 92 — Eşek çamura çökünce yol gösteren çok olur.
 93 — Koca eşeği yoldan çıkarır sıpanın oynaması.
 94 — Eşek hoşaftan ne anlar.
 95 — Eşeğe bir cilve yap demişler götatab zarta çekmiş.
 96 — İtin alçağı kaykanadan pay umar.
 97 — Ürüyen it kapamız.
 98 — İti öldürene sürütürler.
 99 — Ürümesini bilmeyen köpek davara kürt getirir.
 100 — Köpek köpekliği ile ekmek yediği yeri unutmaz.
 101 — Köpeksiz köye düşmüş de deyneksiz sallanıyor.
 102 — Gölbez büyür it olur.
 103 — İtle dalaşmadan çalıyı dolaşmak iyidir.

- 104 — İtin ayağını taştan mı esirgeyorsun.
 105 — İt kudurunca cami divarına siyer.
 106 — İt ite, it de kuyruğuna ısmarlıyor.
 107 — İt ürür, kervan geçer.
 108 — İt kalmadı samur oldu.
 109 — İt ile harhara girilmez.
 110 — Tazı gibi yeler gezir.
 111 — Tavşana kaç, tazıya tut diyor.
 112 — Tabaksın it bo..., na muhtaçsın.
 113 — Sahibine ürümeyen köpeği köpekten saymazlar.
 114 — Kuduz it gibi cami divarına siyme.
 115 — Hayvanı yular bağı, timar zapteder.
 116 — Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.
 117 — Deve gibi arkaya sime.
 118 — Deveci ile konuşan kapusunu geniş açmalı.
 119 — Deveye niçin boynun eğri demişler; nerem doğru demiş.
 120 — Deve nalbanda bakar gibi bakıyor.
 121 — Ya bu deveyi gütmeli, ya bu diyardan gitmeli.
 122 — Nazar deveyi çömleğe, insanı sine sokar.
 123 — Deveyi dizinden, pireyi

gözünden avlıyor.

- 124 — Devede kulak, tavukta yelek.
 125 — Devenin önü Engürüye indi.
 126 — Devenin yükünden onmadım ki si...den onayım.
 127 — Öküzümün alını sakar, kendi adını ele takar.
 128 — Öküzün büyüğünü damda unutuyor.
 129 — Keçinin çıktığı yere oğlağı da çıkar.
 130 — Koyunu koyun bacağından, keçiyi keçi bacağından asarlar.
 131 — Karaman koyunu, sonra çıkar oyunu.
 132 — Büvelek tutmuş dana gibi tezikiyor.
 133 — Keçinin büzüğü gidişince çobanın değneğine sürünür.
 134 — Koyunu güden kurt'u görür.
 135 — Koça buynuz yük olmaz.
 136 — Ne inek veriyor, ne de buzağı alıyor.
 137 — Dananın altında buzağı arıyor.
 138 — Buldun bir koyun yede doyun neye gerek oyun.
 139 — Buynuzda sonradan çıkar amma kulağı geçer.
 140 — Güttüğü bir koyun, ısılığı dağı taşı tutar.

Iztırap

Zaman zaman çarpıştı gönlüm bir inkisarla;
Beslediğim emeller bu gün bir serap oldu.
Her gün yeni bir keder, yeni bir ahü zarla,
Neşe bile gözümde artık ıztırap oldu.

Bahtımın arkasında yıllarca gölge oldum;
Açılmadan dökülen bir gonca gibi soldum;
Sevdama engel olan her ıztırabı yoldum;
Her elem gönlüm için artık bir şarap oldu.

Canlı bir melâl gibi dolaştım gönüllerde;
Bir saadet ararken düştüm bin acı derde.
Görmedim hiç yüzünü, ben nerde, neşe nerde!
İnkisarlar içinde gençliğim harap oldu.

Sevda diye kopardım ıztırap zanbağını;
Yoldum saçlarım gibi aşkımın yaprağını;
Heyhat!.. ki ben kırmıştın vefa oyuncağını,
Şimdi neden gönlüme büyük bir azap oldu?

Sıtkı AKTAN

ÇORUMLU MANİLER

EŞREF Ertekin

1101

İndim nane biçmeğe
Eğildim su içmeğe
Yarin geliyor dediler
Kanatlandım uçağa

1102

İraflarda bal kabak
Gerdanı altın tabak
Horuz çenen çekilsin
Ne çabuk ettin sabah

1103

İstanbulu ögerler
Soyun öğme gülerler
Kaçma civanım kaçma
Öldürmezler döğerler

1104

Kırmızı elma değirmi
Şu gelen yar değilmi
Yavrumun bakışları
Derde derman değilmi

1105

Kaşları eğme ile
Hatıra değme ile
Çokda güzel değilsin
Ben seni sevme ile

1106

Karşuda gördüm seni
Gül iken derdim seni
Şükür olsun hudaya
Genç iken sardım seni

1107

Karşıdan paşa geçti
Kiprikler kaşa geçti
Yar bana bir ok vurdu
Sinemden daşa geçti

1108

Karşıda dağ elması
Dağda olur dağ elması
Yar bana bir ok vurdu
Müşküldür sağ olması

1109

Karşıdan han geliyor
Almağa can geliyor
Gafil olma ey gönül
Evler yıkan geliyor

1110

Kara poşu bağlanır
Çığerciğim dağlanır
Dostum gurbette kaldı
Bensiz nice eğlenür

1111

Kaşların kemer aynı
Gözlerin aldı beni
Kalmadı sabrım güzel
Şimdi öperim seni

1112

Karşıda kara çalı
Ne karıyorsun çalı
Beni sana vermezler
Get şurdan sıracalı

1113

Kar yağar bucak bucak
Odamız pekce sıcak
Dola kolun boynuma
Yatalım kucak kucak

1114

Karlar pır pır düşüyor
Azelerim üşüyor
Sevgililer birleşmiş
Dudaklar öpüşüyor

1115

Kervan geldi naz ile
Kollarında baz ile
Ben yarimden ayrıldım
Eğlenürüm saz ile

1116

Sokakları daracuk
Memeleri ufacuk
Kömür gözün sevdiğim
Memlekette biricik

1117

Su gelür lüle lüle
Yar gelür güle güle
Elinde mavî yağlık
Göz yaşın sile sile

1118

Suyun içtim çanaktan
Lezzet aldım yanaktan
Ne hayırlı gün imiş
Yarı gördüm sabahtan

1119

Sinemde var bin yare
Dostlar derdime çare
Ölüyorum derdinden
Söylen gelsün bu yare

1120

Siyah zülfün merde sen
Beni uğrattın derde sen
Nidem güzel olduğun
Elim ermez yerde ben

1121

Saz çalar bağlamadan
Ciğerim dağlamadan
Tez gelde kurtar beni
Ah çeküb ağlamadan

1122

Sevdalı
Bülbül güle sevdalı
Gel bülbül gir gülşene
Kon harına sev dal'ı
Gül goncası açılmaz
Gelmeyince sevdalı
Yar yüzün görmeyeli
Oldum dertli sevdalı

1128

Sevda pek zor sevdiğim
Ateşe kor sevdiğim
Benim seni sevdiğim
Kalbime sor sevdiğini

1124

Seninle birim yaşta
Aşk havası var başta
Gündüz hayalim sensin
Gece görürüm düşte

1125

Sazın kâr etti bana
Eşiden kalır Tana
Lutfeyle gül yüzlü yar
İsmi söyle bana

1126

Sarı yayımın bendi
Ne tez unuttun andı
Düşmanlar bile etmez
Bana ettiğin fendi

1127

Sarı yayım asayım
Bağırma taş basayım
Ne dedimde küstürdüm
Dilçeğizim keseyim

1128

Şirindir yarin yüzü
Bize artırdı nazı
Ölüleri diriltir
O yarin şirin sözü

1129

Mani bilmem hasından
Ölüyorum yasından
Ak memeler gel eyler
Düğmeler arasından

1130

Manici karşıotur
Manime mani yetür
Yedi türlü meyveyi
Hep bir manide getür

1131

Mile yar
Düştüm pekçe dile yar
Mahşerecek gidecek
Sevdan benimle yar
Aldın aklım başımdan
Bilmem ne ilmile yar
Aşıka hor bakanın
Gelsün gözü mile yar

1132

Mangalda köz olmasın
Yolunda iz olmasın
Yoluna su dökeyim
Kunduran toz olmasın

1133

Mert yiğit ikrar güder
Daima eylik eder
İkrara durmayanın
Kellesi dâre gider

— SONU VAR —

Halk ağzından derlemeler :

Çocuğu olmayan bir Bayan ağzından söylenen

ANONİM BİR AĞIT

Derleyen : Eşref ERTEKİN

1

Elekci (1) gelsede bir kalbur alsam
Üğrüne üğrüne (2) öllük (3) elesem
Aynalı beşşiğe oğlan belesem
Nolur mevlam nolur (4) ihsanın yok mu
El kadar et versen obana çok mu

2

Konaklar yaptırdım altun eşikli
Sufralar serdirdim gümüş kaşıklı
Üç gece yatmadım yanım beşikli
Nolur mevlam nolur ihsanın yok mu
El kadar et versen obana çok mu

3

Konaklar yaptırdım altun direkli
Sofralar serdirdim ballı börekli
Üç gece yatmadım yanım bebeli
Nolur mevlâm nolur ihsanın yok mu
El kadar et versen o bana çok mu

4

Küçücük kazanda yemek bişiyor
Oynayan çocuklara gönüm (5) düşüyor
Doğurmasam kocam beni boşuyor
Nolur mevlâm nolur ihsanın yok mu
El kadar et versen o bana çok mu

[1] Çorumda Kıptilere verilen isimdir.

[2] İki tarafına ırgalanarak demektir.

[3] Küçük çocukları beşiğe belerken

5

Kuyumcular döker sırma kuşağı
Mevlâm esirgemiş oğul uşağı
Kocamın yanında düştüm aşağı
Nolur mevlâm nolur ihsanın yok mu
El kadar et versen o bana çok mu

6

Çavuş hamamının tamam kurnası
Ebelerin yalan ilâç vermesi
Ağzımda duruyor ilâç yaresi
Ya ver muradımı ya al canımı
Ben istemem böyle can sağlığını

7

Bir oğlum olsada esdiriversem
Al yeşil bayrakla kesdiriversem
Emmisin dedesin küstürürsem
Ya ver muradımı ya al canımı
İstemem ben böyle can sağlığını

8

Konaklar yaptırdım döşedemedim
Çiçekler ektirdim yeşerdemedim
Kahbe felek ile baş edemedim
Ya ver muradımı ya al canımı
Ben istemem böyle can sağlığını

altına koyulan toprak.

[4] Ne olur demektir.

[5] Gönlüm demektir.

Saçların kepeklenmesi ve TEDAVİ ŞEKLİ

Cild, Saç, Zührevi Hastalıklar Mütahassısı
Dr. Tefik BERKOL

Başımızı ve yüzümüzü süsleyen, kafamızı sıcak ve soğuğa karşı muhafaza eden güzel ve parlak saçlarımızın dökülmesine ve kepeklenmesine mani olmak için alınacak tedbirin zamanında ve lâzım kile yapılabilmesi için saç kepeklenmesinin hayatın hangi seneleğinde, ne suretle ve ne gibi sebeplerle meydana geldiği hakkında biraz fikir ve malumat edinmek lâzımdır.

Saçların temizlik, terbiye ve muhafazası için bulunduğu ve beslendiği cildi müşearın yani saçlarla örtülü baş cildinin içerisinde bulunan ter ve bilhassa yağ guddelerinin, ifrazatlarının normal olarak çıkmasına, akmasına dikkat etmek lâzımdır. Başımızda saçlar arasında toplanan kepekler omuzlarımızı, elbiselerimizin yakalarına dökülerek elbise yakalarının kirlenmesine, yağlanmasına sebebiyet

vermesile mazarratları olduğu gibi başımızda yağlanma ve kepeklenme fazlaştığı zaman başın cildini de tahriş ederek şiddetli kaşıntı ve kızartıya ve kıl diplerinin iltihaplarına ve saçların düşmesine meydan vermesile saçlarımızın normal olarak ne pek kuru ve ne de pek yağlı olmamasına dikkat etmelidir.

Pityriasis simplex capitis, veya Pellicule veyahut Seborrhee seche gibi Fransızca isimler taşıyan baş kepeklenmesinin baş yağlanmasile münasebeti vardır. Ekserya saçları kepeklenen kimsele rin cildlerindeki yağ guddelerinde bir şişlik ve kabarıklık husule gelerek fazla yağ yapmalarile Sebore denilen cildin fazla yağlanması meydana gelir. Filhakika büluğa yakın devrede cilddeki yağ guddelerinin ifrazatı artar. 17 yaşlarına doğru saçlar dökülmeye baş-

lar. Bazı kimselerde günde yüz elli saç düşmeğe başlar. 25 ilâ 30 yaşlarında bu dökülme tekâmülünü alarak saçların düşmesi azalır. Yağlı saçlar kolaylıkla düşer, yaşayamazlar. Tıbbî fazla sulanan bir ağacın veya bir nebatın çürümesi gibi saçlar da fazla yağlandığı takdirde lâyıkile beslenemiyerek düşerler. Bundan başka saçların düşmesinde dahilî ifrazat guddelerinin, bilhassa tenasül guddesi ifrazatının faaliyete gelmesi de başın fazla yağlanmasını ve dolayısıyla saçların vakıtsız düşmesinde mühim bir sebep ve âmîl olmaktadır.

Saçlardaki kepeklenme 8 - 9 yaşlarında görülmez. Umumiyetle 11 inci yaştan itibaren çocukluk devresinden gençliğe geçildiği zaman alevlenerek saçlar arasında çoğalarak kendisini gösterir. Filhakika hayatın bu devresinde kepeklenme fazladır. 14 - 15 yaşlarına doğru saçlar yağlanmaya başlar. Fakat baştan kepek evvelki kadar düşmez. 17 yaşlarına doğru ise saçlar büsbütün yağlanarak kepeklenme pek o kadar kalmaz. Ekserya terlendiği zaman başta kaşıntı da görülür. Saçları yıkmakla, tûvalet yapmakla, tedavi etmekle bu kepeklenme muvakkaten geçerse de bir hafta sonra ye-

niden aynı suretle teşekkül eder. Pelliculle denilen baş kepeklenmesi umumiyetle 2 - 3 milimetre büyüklüğünde esmer sincabimtirak renkte ve toz halinde cildin sathî tabakasının soyulmuş parçalarından ibarettir.

Baştaki kepeklenme temizlemekle, saçları taramakla, yıkmakla bitmek, tükenmek bilmez. Kepeklenme uzun müddet devam eder. Çok kerre saçların düşmesine sebebiyet vererek başı çıplak daz bir hale sokar. Umumiyetle saçların dökülmesi yirmi yaştan sonra göze çarpmağa başlar. Otuz yaşa doğru en şiddetli derecesini bulur. Saç dökülmesinin bidayeti 13 ilâ 15 yaşlarında başlar. İşte çocukluktan gençlik devresine girildiği zaman başlarda vukua gelen ve görülen kepeklenme ve yağlanma gibi gayri tabii halleri ehemmiyetsiz telakki etmiyerek zamanında korunma tedbirlerini almak lâzımdır.

Saçları yağlanan kimselerde bazı kerre nöbet şeklinde kaşıntı da görülür. Kaşındıkça baştan beyazımtırak toz halinde kepeğe benzeyen cildin sathî tabakasının soyulmuş parçaları omuz başlarına ve ceket yakalarına düşükleri ve düşen kepekler yerine başta yeni-

den kepeklenme husule geldiği görülür. Kepekli saçların bulunduğu ve beslendiği cildde iltihap yoksada kaşıntı sebebiyle kızartı görülür. Pityriasis capitis denilen kepeklenme hadisesinde kabuklanma kurudur. 14 - 15 yaşlarına doğru saçlar arasında bir takım küçük mikroplar ve şekilleri muhtelif tut şeklinde toplanmış cocuslar tesirile veya sebore demalassez gibi parazitlerle başta hem yağlanma ve hem de oduka kalın kepeklenme görülmeye başlar. 15 ilâ 17 yaşlarında başta kabuklanma ile birlikte saçlar arasında bir kızartı da görülür. Çok kerre bu kızartı alın çevresinde, saçlar hizasında zikzak çenber gibi kurun da yaparak Corona Seborreica denilen ekzama Seborreica'yı meydana getirir.

Baştaki kepeklenme keyfiyeti her hangi bir hastalığın veya cildin bir noktasındaki iltihabî safhanın geçerek nihayet bulduğu ve tamir gördüğü bir safha değildir. Çocukluk hayatından gençliğe atlanıldığı zaman vukua gelen saçların bir hastalığıdır. Bu hastalık en ziyade kılla örtülü nahiyelerde, başta, bıyık, sakal nahiyesinde, kaşlarda, kirpiklerde ve tenasül nahiyesindeki kıllarda gö-

rülürsede en ziyade baş saçlarında bulunur. Hastalık üç safha gösterir. Birinci safhada cildde kuru şekilde kepeklenme hali görülür. Hakikî kepeklenme 11 yaşından sonra başlar. Küçük yaşta başta saçlar arasında üreyen ve yerleşen mikrobasiller neşvü nümaya müsait bir saha bulamadıklarından hakikî kepeklenme görülmez. İkinci safhada ise kepeklenmeden ziyade başta fazla yağlanma hali görülür. Filhakika bidayette görülen kuru kepeklenme zamanla ve seneler geçtikten sonra yağlı bir şekil almaya başlar. Bu zamanda saçlar arasında görülen kuru beyaz tozlanma hali yerine başı kaşımakla basit kepeklenme görüleceğine bu tozların ve kepeklerin yağlı bir madde ile karışmış ve birleşmiş çamur halinde saçları birbirine yapıştırdığı göze çarpar. Başta kepeklenme bu zamanda daha kalın ve yapışkan bir şekil alarak bilahare yağlandığı lâzım gelen tûvalet, ihtimam ve temizlik yapılmadığı takdirde cildin hemen iki üç milimetre kadar bir yağ tabakasıyla örtülmüş olduğu görülür. Bu hal en ziyade gençliğin başlangıcında görülür. Kepeklenme hadisesi yağlanma şeklini aldığı zaman hastalık yüzün diğer nok-

tasında da görülmeye başlar. Ahnda, kaşlarda, kirpiklerde, bıyık ve sakalda, göğüs ve sırtta ekzama tarzında halka ve daire şeklinde levhalar göstererek meydana çıkar ki bu da hastalığın 3 üncü safhasını teşkil eder. Bu hastalık dört beş sene kadar devam eder. Tüvalet, temizlik ve ilâçla geçerse de sonra tekrar husule gelebilir. Başta hasıl olan kepeklerin mikroskobik muayenesinde yuvarlak cocus şeklinde bir parazit veya bir Levure veyahut mikrobasil görülmüştür. Baştaki saçların kepeklenmesi Sbore de'Malassez ile vukua gelen parazitler bir hastalık olarak kabul olunmaktadır.

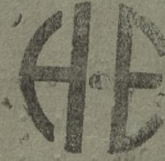
Bununla beraber yapılan tecrübe ile bu Spore de'Malassez bir kimseye aşılamaadığı gibi kepek hastalığı da meydana getirilememektedir. Bu siporlar daha ziyade yağlı saçlarda görülmekte ve başta sebore denilen fazla yağlanmağa sebebiyet vermektedirler. Umumiyetle sebore hastalığı 17 yaşında meydana gelir. Seborenin husulünde baştaki parazitlerin mevcudiyeti mühim rol oynarsada uzviyetin de tesiri vardır. Şu hâlde başta saçlar arasında parazitlerin üremesi ve yağlı kepeklenmenin vukuu yaşla ve tenasül guddesinin faaliyete gelmesile başlar.

— Sonu Var —

MES'UL MÜDÜR : NURİ UĞUR

ÇORUMLU

**Çorum Halkevi Dil ve Edebiyat
komitesi çıkarır**

YIL : 4. SAYI : 36 - 37.

1 Nisan - Mayıs 1942

Basıldığı yer : Çorum Vllâyet Matbaası